

مطبوعاتي اعلاميه

۳۱ جولای، ۲۰۰۹

افغانستان: د ملگرو ملتونو د راپور له مخې د ملکي خلکو تلفات مخ په زیاتیدو دي

کابل/ژنیو- "د شخړو په زیاتیدو او پراخیدو سره د ملکي تلفاتو په شمیر کې هم زیاتوالی راغلي دي. " دغه خبره د یوناما د نیمايي کال په راپور کې شوې ده، چې په ۲۰۰۹ کې په وسله واله جگړو کې د ملکي کسانو د وضعې په باب د جمعی په ورځ خپور شو.

راپور چې د یوناما د بشري حقونو د څانګې له خوا تیار شوی د هغو حوادثو په بېطرفه، خپلواکه او پراخي څارنې او پلټنو باندې اتکا کوي چې د شخړې په سیمو کې د ملکي کسانو د مړینې او ژوبلې حادثې په کې شاملې وي. دغه ډول تحلیلونه له ۲۰۰۷ راهیسي هر کال ترتیب کيږي او هدف یې دا دی چې په دې برخه کې تمایلات په ګوته کړي او هغه اقدامات څرګند کړي چې د ملکي کسانو د وژنې مخنیوی کوي او د دوي د ساتنې لپاره ضروري وي.

یوناما د ۲۰۰۹ کال په لومړیو شپږو میاشتو کې ۱۰۱۳ ملکي تلفات ثبت کړي دي. دغه شمیر د تیر کال د همدې مودې سره په پرتله ۲۴٪ زیاتوالی ښیي. راپور زیاته کړه: "دواړه حکومت ضد عناصر او حکومت پلوه قواوې د ملکي تلفاتو د زیاتوالي مسوولین دي." خو د ملگرو ملتونو شمیرې ښیي چې وسله وال مخالفینو د افغان او نړیوالو نظامي ځواکونو په پرتله زیات شمیر ملکي کسان وژلي دي.

د ۲۰۰۹ کال د جنوري او جون ترمنځ ۵۹٪ د ملکي کسانو (۵۹۵ تنه) د حکومت ضد عناصرو له خوا او ۳۰،۵٪ د حکومت پلوه ځواکونو له خوا وژل شوي دي. "دغه حالت د ۲۰۰۷ کال څخه یو ښکاره بدلون څرګندوي چې حکومت پلوه قواوې د ۴۱٪ او حکومت ضد عناصر د ۴۶٪ ملکي تلفاتو مسوولین شمیر شوي وو." دغه حقیقت د شخړې ټولو خواوو ته، خصوصاً حکومت ضد عناصرو ته چې د داسې تلفاتو د زیات شمیر مسوولین دي چې کیدای شوی مخنیوی یې وشي، دا ضرورت په ګوته کوي چې ټول ضروري اقدامات باید ونیسي څو د ملکي کسانو د وژنې څخه ډډه وشي.

راپور وايي: هغه عملیات چې د افغانستان د حکومت او د هغه د متحدینو له خوا ترسره شوي دي "د ملکي کسانو د زیات شمیر په وژنو، ژوبلیدلو او د ساختارونو، کورونو او جایدادونو په ګډون په تخریب تمام شوي دي، چې د معیشت او د زوندي پاتې کیدو لپاره ضروري وسایل وو."

د یوناما د بشري حقونو څانګې ویلي دي چې د بین المللي نظامي قواوو لومړی مسوولیت دا دی چې ملکي کسانو د وژلو په شمیر کې کموالی راولي. خو سره له دې هڅو "هوايي بریدونه چې د حکومت پلوه قواوو له خوا کيږي د ۲۰۰۹ کال په شپږو میاشتو کې د ملکي کسانو د تلفاتو عمده لامل ګڼل کيږي"، د ۲۰۰۹ کال له پیل څخه ۴۰ ځله هوايي بریدونه شوي دي چې د راپورونو له مخې ۲۰۰ ملکي کسان په کې وژل شوي دي.

د راپور له مخې د ۲۰۰۹ کال په اوږدو کې "د نړیوالو وسله والو ځواکونو له خوا د زیات علنیته څخه کار اخیستل شوی دی، په تیره بیا د ایساف له خوا (نړیوال مرستندویه امنیتي ځواک) چې د ځانګړو پېښو په اړه و او همدارنګه د تلفاتو په برخه کې د هغو د منلو او د پېښو د جزیاتو د څرګندولو په لړ کې یې زیاته لیوالتیا ښودلې ده." که څه هم "ځینې ځانګړې ستونزې د انډینې ور دي. دې کې د نړیوالو وسله والو ځواکونو شفافیت او ظرفیت شامل دي او یا هم یونما ته د معلومات د برابرولو په برخه کې د هغوي علاقمندی."

د وسله وال اپوزیسیون په اړه راپورونه د هغو د ټاکنیکونو په لړ کې د یو تغیر څرګندونه کوي دا چې هغوي د جبهه ییزو او کمڼ نیولو د بریدونو څخه چې د (پی جی ایف) په وسیله یې ترسره کوي، د یاغیتوب ګوریالای ډوله فعالیتونو خوا ته ځي چې په دې کې غیر متقارنه او بی تناسبه بریدونه لکه ځانمرګي بریدونه، د موټر او د سرک د غاړې بومونه (چې په جگړه کې د ملکي تلفاتو اساسي عامل دي) او د هدف لاندې وژنې، "په ۲۰۰۸ کال او د ۲۰۰۹ کال په لومړیو شپږو میاشتو کې یو پرلپسې جریان لیدل شوی دی" شامل دي.

د ۲۰۰۹ کال د جنوري څخه تر جون د مياشتې پوري ۵۹۵ ملکي تلفات د دولت ضد عناصرو د فعاليتونو په نتيجه کې رامنځته شوي دي چې د هغو څخه د ۴۰۰ تنو تلفات په بې توپيره توگه د ځای پر ځای شوو او تعبيبه شوو وسيلو او ځان مرگو بريدونو له امله رامنځ ته شوي دي. دا د ټولو وژنو ۶۷ سلنه جوړوي چې د وسله والو مخالفينو په لاس ترسره شوي دي.

د يوناما د بشري حقونو د څانگې د وينا له مخې "د دولت ضد عناصرو له خوا عمليات زياتره وخت پرته له دې ترسره شوي چې د ملکي وگرو د تلفاتو او تپي کيدنې او د ملکي تاسيساتو ويجاړتيا په پام کې ونیول شي."

"د دغو معلوماتو له مخې دولتي ضد وسله واله عناصر ځانونه په ملکي ځايونو کې ځای پر ځای کوي چې په قصدي او عمدي توگه د جنګي او ملکي کسانو تر منځ توپير غير څرګند او خړپړ کړي، او د يوې فعالې پالیسي د يوې برخې په توگه د دې موخه دا ده چې هغو سيمو ته د وسله وال غبرګون مخه کړي چېرته چې ددې امکان زيات دی څو ملکي وگري مړه او تپيان شي."

هر څومره چې جگړه کې شدت او زياتوالي راځي نو ملکي وگري د جنګ فشار او گوزار ګالي. د ملکي کسانو د زياتې وژنې سربيره زيان منډونکي گروپونه هم د مهمو تاسيساتو د تخريب او ويجاړتيا، د عوايدو د امکاناتو د لاسه ورکولو او ضروري خدمتونو د رسيدنې په لار کې د ستونزو د شتون له امله زغم ګالي.

ملګري ملتونه د جگړې پر ټولو خواوو، د افغانستان په دولت او نړيوالې ټولني غړ کوي څو د نړيوال بشري دوستانه او د نړيوالو بشري حقونو د قوانينو په رڼا کې مسووليتونه او وجايب باوري کړي او دا چې د جگړې اغيزې پر ملکي وگرو باندې حد اقل ته راټيټې کړي.

پای

پوره متن د ۱۸ پاڼو راپور دی چې د دې ويب پاڼې <http://www.unama.unmissions.org> څخه بې تر لاسه کولای شي.

د لا زياتو معلوماتو لپاره په لاندنيو شمېرو اړيکه ټينګه کړئ :

علیم صدیق، یوناما، کابل: + 93 796 095 526 OR + 1 212 963 2668 ext: 6380
Xabier Celaya, OHCHR, Geneva: + 41 22 917 9383 OR + 41 79 444 7578